

приятый аграрного сектора. Приведенные предложения по развитию действенных методов и инструментов мобилизации финансовых ресурсов в современных условиях для достижения устойчивого развития предприятий.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансовые ресурсы, предприятие, аграрный сектор, объем капитала, структура капитала, кредитование.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Т. В. Куць, І. О. Тишук, О. Скарсем

Анотація. Представлено особливості фінансового забезпечення діяльності підприємств аграрного сектору України. В загальному наведена характеристика основних існуючих форм фінансування галузі. В статті проаналізовано динаміку показників обсягу та структури капіталу вітчизняних аграрних підприємств. Висвітлено основні причини низького рівня кредитування підприємств аграрного сектору. Наведені пропозиції щодо розвитку дієвих методів та інструментів мобілізації фінансових ресурсів у сучасних умовах задля досягнення сталого розвитку підприємств.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансові ресурси, підприємство, аграрний сектор, обсяг капіталу, структура капіталу, кредитування.

УДК 658.14

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ЯКОСТІ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

І. Д. ЛАЗАРИШИНА, доктор економічних наук,
професор кафедри статистики та економічного аналізу
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
E-mail: in2003@ukr.net

Анотація. Конкурентне середовище, характерне для ринкової економіки, зумовлює існування, поряд з можливостями, загроз щодо реалізації тактичних і стратегічних завдань суб'єктів господарювання. Одним із найважливіших поточних завдань у процесі реалізації їх фінансової стратегії є забезпечення достатнього рівня ліквідності. Значимою умовою для цього є своєчасне і якісне аналітичне

забезпечення б яке дозволяє здійснювати управління грошовими потоками на засадах ефективності.

Ключові слова: грошові потоки, аналіз, методологія, методика, функції, якість

Актуальність. На сьогодні існує багато методик аналізу грошових потоків, які базуються на ретроспективному аналізі. Багато вітчизняних і зарубіжних вчених досліджує цю проблематику: М. І. Баканов, І. А. Бланк, О. М. Волкова, В. В. Ковальов, О. В. Олійник, В. К. Савчук, М. Г. Чумаченко, А. Д. Шеремет та інші. Однак потребують вирішення питання узгодження теоретико-методологічних засад аналізу грошових потоків з положеннями теорії інтересів, що й обумовлює актуальність теми.

Об'єктом дослідження є грошові потоки підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є удосконалення теоретико-методологічних засад аналізу грошових потоків. Відповідно до мети визначено основні завдання дослідження:

1. Ідентифікувати і охарактеризувати основних заінтересованих осіб (користувачів) аналітичної інформації щодо грошових потоків.
2. Навести основні переваги і потреби в аналізі грошових потоків.
3. Визначити основні методичні засади аналізу грошових потоків.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові і спеціальні методи пізнання економічних явищ і процесів. На основі аналізу, синтезу, індукції, дедукції та узагальнення сформовано підґрунтя для розробки напрямів удосконалення методики аналізу грошових потоків. Згідно з системним підходом визначено характер взаємодії якості аналітичної інформації та результативності управлінських рішень.

Інформаційною базою дослідження є наукові статті українських та зарубіжних вчених, доповіді на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, офіційні документи, результати експертних оцінок, фінансова звітність суб'єктів господарювання.

Результати дослідження та їх обговорення. Потреба в аналітичній інформації щодо грошових потоків з'явилася порівняно недавно в історичному плані і була обумовлена першочергово забезпеченням інформаційних потреб інвесторів та інвестиційних менеджерів, які були і залишаються основними зацікавленими сторонами у результатах аналізу грошових потоків. Відтак, потреба в аналітичній інформації щодо грошових потоків виникала періодично, лише за необхідності прийняття відповідних рішень по інвестиційному проекту і базувалася на даних річної форми фінансової звітності – Звіті про грошові потоки. Відповідно використовувався лише ретроспективний аналіз для визначення поведінки грошового потоку у цілому та у розрізі окремих видів діяльності – операційної, інвестиційної та фінансової.

Основним недоліком такого аналізу є те, що він недостатньою мірою відповідає вимогам і завданням оперативного управління, так як необхідний масив інформації формується лише один раз на рік і не враховує можливі динамічні зміни у поведінці потоків грошових коштів.

Зарубіжні аналітики також відмічають, що останнім часом зростає інтерес до інформації щодо грошових потоків підприємств із боку як зовнішніх, так і внутрішніх заінтересованих сторін (користувачів):

- для аналізу кредитоспроможності;
- для прогнозування спаду ділової активності.

В Україні реалізація монетаристського підходу до відслідковування взаємозв'язку цих інформаційних потоків відбулася шляхом запровадження форми № 3 річної фінансової звітності "Звіт про рух грошових коштів". Однак це є пост-аналіз, ретроспективний погляд на ефективність політики управління грошовими потоками.

В умовах високого рівня конкуренції, необхідності постійного забезпечення платоспроможності підприємства з'явилося багато нових заінтересованих сторін у аналітичній інформації щодо поведінки його грошових потоків. Це й установи банків, у яких обслуговуються підприємства, служби фінансового моніторингу, інші державні установи та відомства.

Однак основними зацікавленими сторонами є внутрішні користувачі. Власники (акціонери) і – за принципом делегування повноважень – керівництво підприємства в особі директора, головного бухгалтера, заступника директора з фінансових питань (фінансового менеджера) потребують щоденної і щомісячної аналітичної інформації щодо поведінки грошових потоків для своєчасного реагування на можливі негативні зміни. Тому надзвичайно важливим стає моніторинг руху грошових коштів у режимі реального часу. Забезпечити виконання цього завдання можливо лише за умови використання оперативної (у вигляді первинних документів) та поточної аналітичної інформації (за даними реєстрів поточного обліку).

Для забезпечення потреб поточного управління грошовими коштами фінансовому менеджеру фактично потрібно мати інформацію про характер співвідношення між оборотами відповідних рахунків бухгалтерського обліку як потоків господарських операцій, виокремлених відповідним чином. Показники потоків є менш інерційними, ніж показники сальдо у системі поточного управління.

Більш репрезентативною і доречною для поточного управління грошовими потоками буде інформація не тільки щодо періоду обороту кожного їх виду, але й оцінка тенденцій їх ліквідності, розрахована на підставі таких показників:

1. Коефіцієнт синхронності потоку грошових коштів та їх еквівалентів. Цей коефіцієнт показує рівень збалансованості надходжень і видатків грошових коштів господарюючого суб'єкта та можливість поточного обслуговування поточних зобов'язань. Чим більше значення цього коефіцієнта, тим ліквіднішим є підприємство.

2. Коефіцієнт ділової активності грошового потоку. Аналіз рівня і динаміки цього коефіцієнта дозволяє оцінити, скільки гривень доходу приносить 1 грн. валового грошового потоку, дебетових і кредитових оборотів грошових коштів та їх еквівалентів. Позитивною тенденцією динаміки коефіцієнта ділової активності грошового потоку є зростання його рівня.

3. Достатність грошового потоку, тобто чистий грошовий потік. Значення цього показника вище одиниці свідчить про те, що надходження грошових коштів перевищує їх видаток і може обслуговувати потік зобов'язань підприємства, а також акумулюватись для обслуговування його поточних та стратегічних потреб.

4. Коефіцієнт співвідношення чистого грошового потоку і потоку зобов'язань показує рівень ліквідності зобов'язань за рахунок чистого грошового потоку. Позитивно оцінюється тенденція до зростання цього показника.

Оцінка тенденцій запропонованих показників дозволяє визначити динаміку задіяних в операційному циклі рахунків грошових коштів і забезпечує якісною інформацією систему поточного і стратегічного менеджменту щодо поведінки грошових потоків у режимі реального часу, тобто розширює функціональні можливості підсистеми аналізу на підприємстві.

Якщо використати в якості аналога поділ результуючих показників на групи, що обслуговують аналіз: платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та інші, то показники потоків також слід згрупувати таким чином:

1. Показники платоспроможності:

– коефіцієнт синхронності потоку грошових коштів та їх еквівалентів;

– достатність грошового потоку (чистий грошовий потік);

– коефіцієнт співвідношення чистого грошового потоку і потоку зобов'язань;

2. Показники ділової активності:

– коефіцієнт ділової активності грошового потоку.

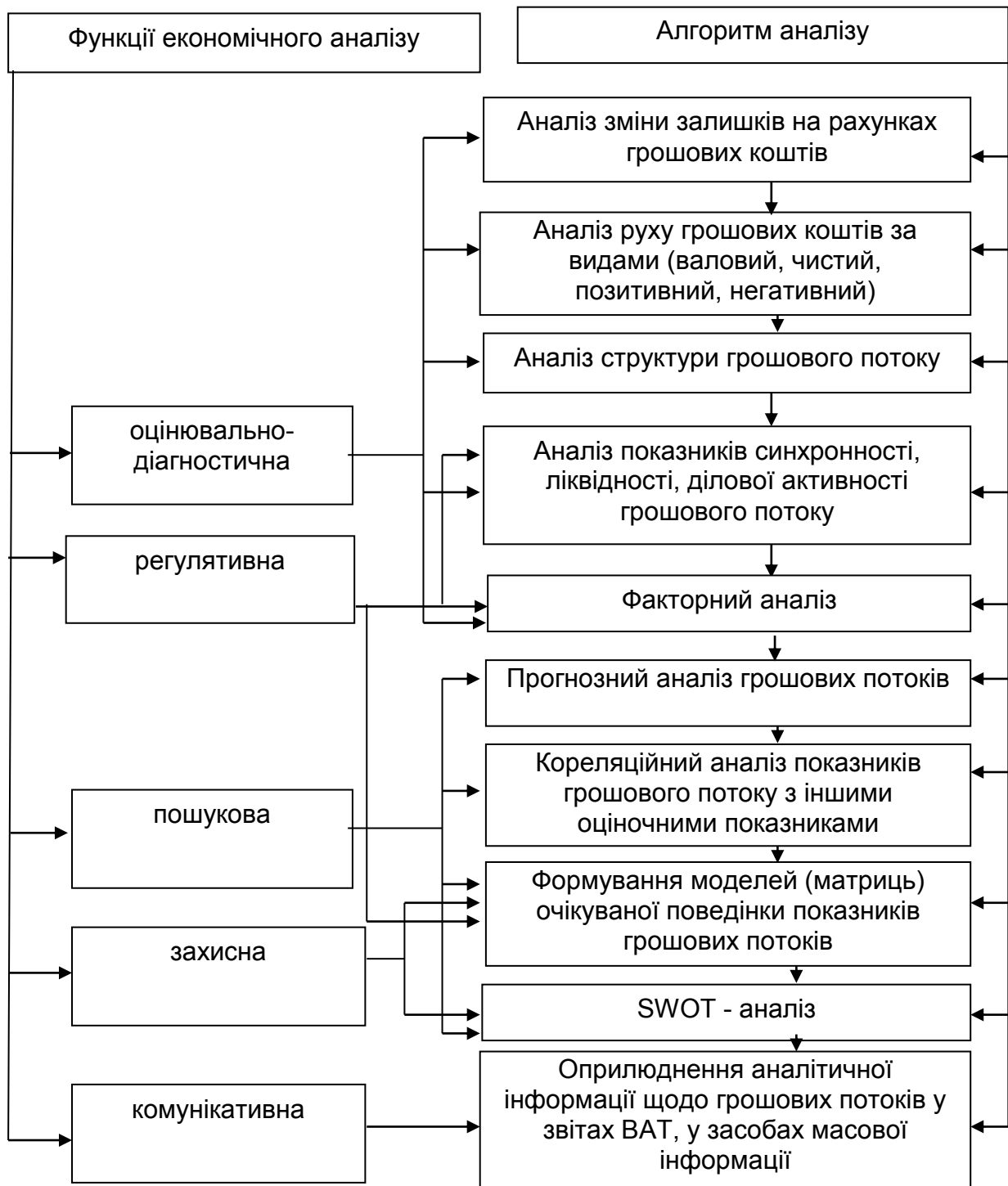
Застосування запропонованої методики у процесі управління забезпечує менеджерів господарюючих суб'єктів якісною свочасною аналітичною інформацією і дозволяє значно оптимізувати процес регулювання фінансово-господарської діяльності в режимі реального часу.

Особливістю методики аналізу синхронності грошових потоків є те, що вона має універсальний характер, і може застосовуватись як банківськими і бюджетними установами, так і підприємствами будь-якої галузевої підпорядкованості.

Доказом коректності запропонованої методики є той факт, що по одному з видів оборотних активів – грошових коштах та їх еквівалентах в Україні та за кордоном здійснюється аналіз вже здійснюється аналіз грошових потоків із використанням коефіцієнтів: ліквідності грошового потоку; ефективності грошового потоку.

Існує ряд підходів до методики аналізу грошових потоків. Традиційно пропонується проводити аналіз динаміки грошового потоку підприємства у цілому, далі рекомендується оцінювати зміни у структурі грошових потоків (від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності) та оцінювати рівень коефіцієнта ліквідності грошового потоку. Наведений методичний підхід не враховує аналітичні можливості оцінки синхронності грошових потоків, динаміки показників, пов'язаних із грошовими потоками

та не передбачає прогнозу їх поведінки, який бажано враховувати у процесі управління. Вважаємо, що алгоритм методики аналізу грошових потоків повинен мати вигляд, наведений на рисунку 1.

Рис. 1. Структурно-функціональна модель аналізу грошових потоків суб'єктів господарювання

Згідно з наведеною на рисунку 1 моделлю, яка дозволяє прослідкувати, як саме взаємопов'язані окремі елементи методики

аналізу грошових потоків та його функції, видно, що вона передбачає проведення аналізу динаміки рівня і структури грошового потоку у цілому і в розрізі видів діяльності, параметричного, факторного, прогнозного, SWOT-, кореляційного економічного аналізу.

Застосування запропонованої моделі дозволяє удосконалити методику аналізу грошових потоків з огляду на можливість задіяння багатьох функцій (пошукової поряд з оцінювальною) економічного аналізу і, відповідно, збільшує його значимість для суб'єктів управління та заінтересованих сторін.

Застосування в управлінні цієї методики зумовлено тим, що однією з основ макроекономічного регулювання в ринковій економіці є монетарна політика, концепцією якої передбачено надання переваги грошовим чинникам.

Висновки. Застосування у практиці фінансово-господарської діяльності підприємств запропонованих теоретико-методологічних і методичних підходів дозволяє фінансово-економічній службі забезпечити постійний моніторинг ліквідності і платоспроможності і мати переваги в умовах серйозної конкурентної боротьби і, відтак, зменшувати власні фінансові ризики і реалізувати стратегічну місію.

Список літератури

1. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / Науч. ред. перевода чл-корр. РАН И. И. Елисеева. Гл. редактор серии проф. Я.В.Соколов. М.: Финансы и статистика, 1996. 624с.
2. Брігхем Євген. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. Київ: Молодь, 1997. 1000 с.

References

1. Bernstayn L. (1996) Analys finansovoi otchetnosti: teoriya, practica i interpretaciya. Moskva: Finansy i statistica
2. Brighem E. (1997) Osnovy finansovoho menedgmentu. Kyiv: Molod.

РЕАЛИЗАЦИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОГО КАЧЕСТВА АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ В ПРИНЯТИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

И. Д. Лазаришина

Аннотация. Конкурентную среду, характерную для рыночной экономики, обуславливает существование, наряду с возможностями, угроз по реализации тактических и стратегических задач субъектов хозяйствования. Одной из важнейших текущих задач в процессе реализации финансовой стратегии предприятий является обеспечение достаточного уровня ликвидности. Важным условием для этого является своевременное и качественное аналитическое обеспечение, которое позволяет осуществлять управление денежными потоками на основе эффективности.

Ключевые слова: денежные потоки, анализ, методология, методика, функции, качество

IMPLEMENTATION OF FUNCTIONAL QUALITY ANALYSIS OF CASH FLOWS IN MAKING MANAGEMENT DECISIONS

I.D. Lazaryshyna

Abstract. *In the article the main aspects of the methodology of the cash-flows analysis are researched. The needs in the cash-flows analytical information according to the theory of the interests are identified.*

Keywords: *Cash-flows, analysis, methodology, methods, function, quality*

УДК 331:1:631.1

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Є. О. ЛАНЧЕНКО, кандидат економічних наук, доцент
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*
E-mail: lanchenko@ukr.net

Анотація. *Актуальність дослідження методики аналізу аграрних соціально-трудова відносин полягає в їх складності, оскільки вони направлені на забезпечення інтересів працівників, роботодавців і держави.*

Метою дослідження було визначити методика моніторингу системи соціально-трудова відносин у сільському господарстві. Завдання дослідження: 1) розглянути методичні аспекти моніторингу соціально-економічних процесів; 2) визначити критерії та показники моніторингу аграрних соціально-трудова відносин.

У ході дослідження застосовувались методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення, формулювання висновків); моделювання (опрацювання схематичної моделі функціонування моніторингу системи аграрних соціально-трудова відносин); системний підхід (визначення показників розвитку соціально-трудова відносин в аграрному виробництві).

Розглянуто й проаналізовано методичні аспекти моніторингу економічних процесів різних учених; визначено напрями, критерії та набір показників оцінки системи аграрних соціально-трудова відносин; сформовано модель функціонування моніторингу системи соціально-трудова відносин у сільському господарстві й використання його бази даних відповідними стейкхолдерами; застосовано методичний матема-